

Elektronische detentie

M. Kruissink

Wat is elektronische detentie?

Elektronische detentie is het tenuitvoerleggen van een vrijheidsstraf bij de gedetineerde thuis, waarbij de aanwezigheid van betrokkene gecontroleerd wordt door middel van technische voorzieningen.

Een elektronisch gedetineerde mag zijn huis uitsluitend op vooraf vastgestelde tijdstippen verlaten. Een enkelband met daarin een zender maakt het mogelijk om de aanwezigheid te checken. Dat gebeurt dagelijks op diverse willekeurige momenten. Bij afwijkingen van gemaakte afspraken wordt automatisch alarm gegeven en uitgezocht wat er aan de hand is. Ook als een deelnemer probeert de enkelband af te doen, wordt alarm gegeven.

Uitgangspunten van ED zijn: een optimale en goedkope benutting van detentiecapaciteit met behoud van het strafkarakter van de detentie. Daarmee wijkt ED principieel af van het al langer toegepaste elektronisch toezicht (ET). Dat vindt plaats in het kader van penitentiaire programma's die zijn gericht op reïntegratie en het beperken van detentieschade. ED is in november 2003 als pilot in Nederland ingevoerd. De belangrijkste redenen om met ED te beginnen, waren het terugdringen van het cellentekort en bezuinigingsoverwegingen.

Vraagstelling van het evaluatie-onderzoek

- Wordt ED uitgevoerd zoals beoogd?
- Hoe wordt ED beleefd door de betrokkenen en personen uit hun omgeving?
- Hoe staat het met de kosten van ED in vergelijking met de afdoeningsmodaliteiten waar ED voor in de plaats is gekomen?

Onderzoeksmethode

- 1 bestudering van literatuur, nota's en dergelijke;
- 2 inventarisatie en analyse van administratieve gegevens;
- 3 gesprekken met sleutelfiguren (beleidsmedewerkers Justitie en management van de PI's waar de ED-deelnemers administratief zijn ondergebracht);
- 4 gesprekken met uitvoerders van ED (medewerkers van de vijf inrichtingen waar ED administratief is ondergebracht);
- 5 mondelinge interviews met 66 ED-deelnemers;
- 6 mondelinge interviews met 16 partners/huisgenoten van ED-deelnemers;
- 7 een kostenanalyse.

Uitkomsten

Uitvoering zoals beoogd

Als een vorm van thuisdetentie zonder begeleiding of reïntegratiedoelstelling is ED uitgevoerd zoals beoogd. De doelstelling van het project om tenminste 200 plaatsen te realiseren is ruim gehaald. Ook de doelstelling om ED laagdrempelig te houden is gehaald: 75 procent van degenen die een intakegesprek hebben gehad, komen in aanmerking. De gehanteerde selectiecriteria blijken voldoen goed want niet meer dan 7 procent van de deelnemers blijkt uit te vallen.

Beleving door deelnemers en hun partners

De deelnemers oordelen in alle opzichten positiever over ED dan over een gevangenisstraf. Dat geldt zowel voor deelnemers die zelf ervaring hebben met het uitzitten van een gevangenisstraf als voor hen die uitsluitend ervaring met ED hebben. Er blijkt slechts in geringe mate sociale of psychische detentieschade op te treden als gevolg van deelname aan ED.

Drank- en druggebruik en het gebruik van kalmerende middelen nemen gedurende ED niet toe, en evenmin ervaren deelnemers meer lichamelijke of psychische klachten dan vóór zij elektronisch gedetineerd werden.

De straf wordt weliswaar als lichter ervaren dan een gevangenisstraf maar deelnemers ervaren ED wel degelijk als een straf doordat ze toch hun vrijheid kwijt zijn. ED doet een groot beroep op zelfdiscipline. De elektronisch gedetineerde is in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het niet verlaten van zijn huis, terwijl hij zich in een inrichting niet voor die verantwoordelijkheid gesteld ziet vanwege de beveiligingssituatie aldaar. Verder wordt het voortdurend thuis moeten zitten terwijl men niet op gebruikelijke wijze aan de samenleving kan deelnemen als belastend ervaren.

Partners van elektronisch gedetineerden voelen zich niet of nauwelijks beperkt in hun doen en laten doordat de ED-deelnemer voortdurend thuis is.

Besproken literatuur

Bob Post, Lenneke Tielemans, Clara Woldringh

Geboeid door de enkelband. Evaluatie pilot elektronische detentie

Kosten

De kosten van een ED-plaats blijken per deelnemer, per dag circa € 40,- te bedragen. Dat is ongeveer eenderde van de kosten van een plaats in een (zeer beperkt beveiligde) inrichting.

Beleidsbenutting

De Minister van Justitie heeft inmiddels een wetsvoorstel bij het parlement ingediend waarin ED onder de naam huisarrest als nieuwe, zelfstandige hoofdstraf wordt geïntroduceerd, op te leggen door de rechter. Huisarrest zou de leemte tussen taakstraf en celstraf kunnen opvullen.

Deze reeks omvat korte verslagen van onderzoek dat door of in opdracht van het WODC is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Minister van Justitie weergeeft.

Alle rapporten van het WODC zijn gratis te downloaden van www.wodc.nl.